

*А. П. Шишолін,
аспірант, начальник відділу зовнішньоекономічної діяльності,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПРОЕКТ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ЗАКОРДОННИМ ПАРТНЕРОМ

*A. P. Shysholin,
postgraduate student, head of foreign economic activity office,
National technical university of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

PROJECT AS A FORM OF REALIZATION OF JOINT EDUCATIONAL ACTIVITY WITH FOREIGN PARTNER

У даній статті автор робить огляд міжнародного досвіду організації кроскордонного трансферу знань (в частині організації експорту освітніх послуг). Зокрема, на основі класифікації основних типів і форм транскордонного постачання освітніх послуг, запропонованої фахівцями освітнього напрямку Всесвітньої банку та Організації з економічного співробітництва та розвитку, проведено аналіз поточної активності вітчизняних і закордонних університетів на світових ринках освітніх послуг і розроблено або, в деяких випадках, адаптовано до вимог вітчизняного законодавства таку форму надання освітніх послуг як спільний освітній проект. Автором надано визначення терміну «спільний освітній проект» і запропоновано групування спільних освітніх проектів у вигляді уніфікованого «портфелю спільних освітніх проектів» для українських університетів.

This paper reviews the international experience of crossborder knowledge transfer (in terms of export of educational services). In particular, an analysis of the current activities of domestic and foreign universities in the global education market was conducted (based on the main types and forms of cross-border supply of educational services classified by the specialists of the educational direction of the World Bank and the Organization for Economic Cooperation and Development), and a form of educational services as a joint educational project was developed or in some cases adapted to the requirements national legislation. The author defines the term "joint educational project" and suggestses grouping joint educational projects in the form of so-called unified 'portfolio of joint educational projects' for Ukrainian universities.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, міжнародний трансфер знань, експорт освітніх послуг, спільний освітній проект.

Keywords: higher educational institutions, international knowledge transfer, export of educational services, joint educational project.

Вступ. В умовах зменшення фінансування сфери вищої освіти з боку держави вітчизняні університети повинні шукати нових шляхів до отримання коштів для забезпечення якісного освітнього процесу та збереження і розвитку наявних наукових шкіл. Вказане можливе шляхом наповнення спецфонду університету через надання додаткових послуг (освітніх і наукових) та трансферу результатів науково-технічної діяльності науковців університету. Яскравим прикладом для вітчизняних університетів може бути діяльність Харківського національного університету радіоелектроніки, який через розширення своєї присутності на міжнародних ринках освітніх послуг протягом 2015-2016 рр. та вмілого фінансового менеджменту зумів не лише стати профіцитним, а й значно підвищити заробітну плату викладацькому складу університету [1].

Загалом, проблематикою кроскордонного постачання освітніх послуг займаються відомі фахівці такі як Л. К. Семів та А. Р. Шендер, які опрацювали модель механізму реалізації регіональної політики розвитку ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах глобалізації [2], М. З. Згуровський в рамках технологічного передбачення економіки України на середньостроковому (до 2020 р.) і довгостроковому (до 2030 р.) часових горизонтах [3], фахівці Світового банку та Організації з економічного співробітництва та розвитку [4] та інші.

Разом з тим, варто відзначити, що тематика міжнародного трансферу знань у частині кроскордонного постачання освітніх послуг, а особливо його адаптаційних механізмів потребує подальшого вивчення.

Постановка завдання. Основним завданням даної роботи є дослідження міжнародного досвіду організації кроскордонного постачання освітніх послуг з подальшою його адаптацією до використання в українських реаліях.

Методологія дослідження. Методологічну частину роботи складають методи аналізу та синтезу у поєднанні із дослідженням статистичних джерел, що у поєднанні і надають можливість досягти поставленої мети роботи.

Вклад основного матеріалу. Як відомо однією із основних функцій сучасного університету є надання освітніх послуг споживачам – слухачам підготовчих курсів, студентам, аспірантам та особам, що підвищують кваліфікацію. Надання освітніх послуг університетом здійснюється, зазвичай, власними викладачами на власній інфраструктурній базі.

Разом з тим, протягом двох останніх десятиліть набирає популярності розуміння вищої освіти як повноцінного кроскордонного бізнесу. Вказане отримало визнання статусу послуги та було врегульовано Лісабонською угодою ВТО більш відомою як ГАТС – Генеральна угода з торгівлі послугами [5].

У своїй спільній роботі «Транскордонна вища освіта – шлях до побудови можливостей» [6] фахівці освітнього напрямку Всесвітньої банку та Організації з економічного співробітництва та розвитку чітко виділили основні типи та форми транскордонного постачання освітніх послуг, а саме:

Типи	Основні форми	Приклади	Обсяг
1. Люди			

Студенти/Стажери	Студентська мобільність	- Повне навчання закордоном для отримання іноземного ступеню чи кваліфікації - частина академічного партнерства для отримання домашнього чи спільного ступеню - програми обмінів	Вказана діяльність займає найбільшу частину транскордонної освітньої діяльності
Професура/ стажери	Академічна/ стажерська мобільність	- професійний розвиток - частина академічного партнерства - працевлаштування в іноземному університеті - викладання в філії закордоном	Традиційна діяльність в освітньому секторі, яка зростає з наголосом на мобільність професіоналів та інтернаціоналізацію освіти
2. Програми			
Освітні програми	Академічне партнерство Е-навчання	- Спільні курси чи програми з іноземною установою - Програми Е-навчання - Продаж/ франчайзинг навчального курсу іноземній установі	Академічне партнерство становить найбільшу частину діяльності в освітньому секторі. Е-навчання та франчайзинг є швидкозростаючими видами діяльності
3. Установи			
Університети Тренінгові центри Компанії	Закордонні кампуси Закордонні інвестиції	- Закордонні афілійовані кампуси - Придбання (частини) іноземної освітньої установи - Заснування брендваної установи закордоном	Швидкозростаючий тренд в сфері освітньої діяльності

З огляду на стан української вищої освіти, економічного стану українських інститутів та університетів поширеним типом транскордонної освіти є програми студентських обмінів та стажування викладачів закордоном, що для нас є швидше імпортом освітніх послуг ніж їх експорт.

Відомості ж щодо закордонних кампусів, тренінгових центрів або освітніх компаній, заснованих українськими університетами закордоном взагалі відсутні. Зазначене пояснюється значними складнощами з точки зору залучення інвестиційних коштів та отримання дозволів для започаткування закордоном філій, тренінгових центрів або освітніх компаній.

Втім останнім часом широкого поширення закордоном набуває така форма надання освітньої послуги як франчайзинг. Нажаль, через певні законодавчі пробіли, вказана форма практично відсутня в Україні для вищих навчальних закладів державної форми власності.

Таким чином, доступним для вітчизняних вищих навчальних закладів типом транскордонного постачання освітніх послуг є поширення освітніх програм, які надаються через можливості академічного партнерства в рамках проектної діяльності.

Детальне визначення програми запропоновано Міжнародними стандартами класифікації освіти ЮНЕСКО [17], а саме спільна освітня програма це погоджений набір або послідовність навчальних заходів, розроблених і організованих для досягнення заздалегідь поставлених цілей навчання або виконання певного набору освітніх завдань протягом тривалого періоду. В рамках освітньої програми, освітні заходи також можуть бути згруповані в субкомпоненти по-різному, описаних у національних контекстах як «курси», «модулів», «одиниці» і / або «предмети».

Аналіз поточної активності вітчизняних і закордонних університетів на світових ринках освітніх послуг надає можливість розробити або в деяких випадках адаптувати до вимог вітчизняного законодавства таку форму надання освітніх послуг як спільний освітній проект.

Проект – це створення доданої вартості, що відбувається на основі конкретної місії, яка буде завершена у визначені або узгоджені терміни і при наявності обмежень, що включають ресурси та зовнішні обставини [18].

Таким чином спільний освітній проект – це узгоджена сторонами партнерами діяльність із постачання освітніх послуг в чітко визначених обсязі та часі за наявності ресурсних обмежень.

З точки зору діяльності вищого навчального закладу всі освітні проекти можуть бути поєднані в т.зв. «портфель спільних освітніх проектів» класифікованими наступним чином:

1. Освітній проект типу «підготовче відділення».
2. Освітній проект типу «тренінговий центр»:
  - на базі вітчизняного вишу;
  - на базі закордонного партнера.
3. Освітній проект типу «бакалаврат / магістратура».
4. Освітній проект типу «мережева освітня програма».
5. Освітній проект типу «мобільність вчених».

1. Освітній проект типу «підготовче відділення» має за мету отримання конкретних економічних результатів і досягнення позитивного соціального ефекту шляхом виведення на ринок освітніх послуг продукту з надання послуг доузівської підготовки слухачам безпосередньо в країні їх перебування.

Спільного освітнього проекту «підготовче відділення» реалізується із закордонним партнером з елементами франчайзингу - з передачею права на продаж освітніх послуг університету, шляхом створення спільних центрів доузівської підготовки в країні перебування абітурієнта з використанням інфраструктури та ресурсів партнера [19].

У результаті навчання на підготовчому відділенні, за умови його успішного закінчення, слухач отримує сертифікат, що надає можливість вступити в будь-який український ВНЗ.

Вказаний спільний освітній проект легко адаптується до освітніх систем країн світу, адже не потребує додаткової дозвільної та погоджувальної роботи із місцевими органами влади та управління. Місце реалізації зазначеного проекту – країна перебування абітурієнта, що робить трансфер освітніх послуг менш витратним джерелом освітніх послуг для їх кінцевого споживача, що є явною ринковою перевагою та робить віддалену доузівську підготовку більш ефективною, порівняно з традиційною схемою. Варто зауважити, що основна форма реалізації вказаного спільного освітнього проекту - партнерська взаємодія без створення окремих юридичних осіб і виділення відокремлених структурних підрозділів сторін-партнерів, з чітко визначеними етапи реалізації та відокремленням ресурсів сторін-партнерів.

Таким чином, створення спільного центру доувзівської підготовки в країні перебування абітурієнта (споживача освітніх послуг) є формуванням нового освітнього продукту для регіональних ринків, який розширює доступ іноземних громадян до українського вищої освіти та сприяє побудові ефективної мережі партнерської співпраці з перспективами реалізації інших типів спільних освітніх проєктів (спільні освітні проєкти підготовки бакалаврів, магістрів, PhD, а також тренінгових центрів з підвищення кваліфікації викладачів та інженерно-технічних фахівців).

2. Освітній проєкт типу «тренінговий центр» - це спільний освітній проєкт з компанією-партнером з організації роботи Центру підготовки фахівців в обраній професійній сфері на базі університету (в Україні) або на базі компанії-партнера (закордоном), який надасть можливість з'єднати фундаментальні традиції вищої освіти з актуальними практичними розробками та рішеннями ринку. У рамках реалізації проєкту освітні послуги можуть надаватись у формі короткострокових спеціалізованих курсів підвищення кваліфікації фахівців для компаній українського/зарубіжного ринку. В рамках партнерства по реалізації вказаного партнерства університет забезпечує розробку комплексної навчально-методичної бази для навчання співробітників компаній за заданими критеріями, а також надає/готує викладачів, а партнер забезпечує відповідні інфраструктурне, фінансове та маркетингове забезпечення.

У своїй звітній доповіді ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського відзначив: «співпраця з українським та іноземним високотехнологічним бізнесом стає чи не єдиним шляхом вирішення цієї критично важливої проблеми. Хорошим прикладом є ММІ, який спільно з американськими та українськими компаніями "Боїнг", "Прогрестех Україна", Haas Automation, Festo Corporation, концерном "Нікмас", об'єднанням "Гідросила Груп", товариством "Сігма" за останні роки створив низку навчально-наукових лабораторій з новітнім обладнанням» [10].

У подальшій перспективі проєкт типу «тренінговий центр» може бути реалізований в інших країнах на базі місцевих ВНЗ для підготовки майбутніх фахівців з мережевої формі навчання, забезпечивши їх визнаними в країні дипломами про вищу освіту за затребуваною на ринку праці спеціальності.

На базі закордонного партнера проєкт типу «тренінговий центр» має за мету спільне виведення на ринок нового освітнього продукту з надання освітніх послуг підготовки та підвищення кваліфікації фахівців на замовлення підприємств або за готовими розробленим курсам і програмами за кордоном на базі партнера. Варто зауважити, що в даному випадку у якості освітнього партнера може виступити освітня установа, зарубіжна компанія, міжнародна організація.

У такому випадку, в ході реалізації проєкту типу «тренінговий центр» освітні послуги надаватимуться у вигляді короткострокових спеціалізованих курсів підвищення кваліфікації окремих фахівців для компаній зарубіжного ринку, міжнародних організацій, забезпечуючи економічні переваги від реалізації проєкту.

Говорячи про проєкт типу «тренінговий центр» автор пропонує сегментувати споживачів освітньої послуги:

- масовий споживач (mass) - окремих фахівець або група фахівців, що бажають прослухати короткостроковий курс освітньої програми за найбільш поширеними напрямками такими як комп'ютерні технології, хімія, електроніка, економіка, суспільні науки;
- корпоративний споживач (corp) - компанія, яка бажає підвищити кваліфікацію фахівців с адаптацією освітніх курсів на замовлення під специфіку конкретної компанії, розробка комплексної навчально-методичної бази для навчання співробітників компаній за заданими критеріями;
- міжнародний споживач (global) - міжнародні організації і програми, які потребують сертифікація груп учасників для роботи в міжнародних проєктах, міжнародні тендерні закупівлі в сфері освітніх послуг.

3. Освітній проєкт типу «бакалаврат / магістратура» має за мету спільне виведення на ринок нового освітнього продукту з надання освітніх послуг підготовки студентів рівнів бакалаврат / магістратура за кордоном на інфраструктурній базі ВНЗ-партнера.

Проєкт орієнтований на надання освітніх послуг рівня бакалаврат / магістратура безпосередньо в країні перебування студента на базі ВНЗ-партнера. Результатом навчання студентів за спільними освітніми програмами є присвоєння відповідних ступенів та видача дипломів ВНЗ-партнерів. Типи спільних освітніх програм, можливі для реалізації в рамках проєкту:

- акредитовані та валідовані програми (визнання ВУЗами-партнерами еквівалентності програм з можливою видачою власного диплома випускникам університету-партнера);
- програми франчайзингового типу (передача права реалізації своєї освітньої програми ВУЗу-партнеру при збереженні за собою права контролю якості підготовки);
- програми подвійних дипломів (узгодження навчальних планів і програм, методів навчання та оцінювання знань студентів, взаємне визнання результатів навчання у ВНЗ-партнерах, наявність загальних структур управління програмою, видача спільного диплома).

Вказані проєкти сьогодні широко реалізуються китайськими університетами [11], [12].

4. Освітній проєкт типу «мережева освітня програма» має за мету спільне виведення на ринок нового освітнього продукту з надання освітніх послуг рівня бакалаврат / магістратура з мережевої формі за участю ВНЗ-партнера та Компанії (її) –партнерів.

Вказаний проєкт орієнтований на надання освітніх послуг рівня бакалаврат / магістратура з мережевої формі безпосередньо в країні перебування студента на інфраструктурній базі ВНЗ-партнера та Компанії-партнера. Мережева освітня програма реалізується і схвалюється спільно ВНЗ-партнером, який забезпечує теоретичну підготовку в процесі навчання та компанією-партнером, яка є базою апробування теоретичних знань, отримання та вдосконалення практичних умінь і навичок навчання на виробничих потужностях підприємства відповідної галузі [13].

Явними перевагами реалізації проєкту є:

- підвищення рівня конкурентоспроможності ВНЗ-партнерів шляхом надання перспективних унікальних освітніх програм;
- об'єднання в одній програмі ресурсів декількох ВНЗ і компаній для забезпечення високої якості, інновацій і практичної спрямованості в підготовці фахівців;
- адаптація практичних навичок у підготовці фахівців до конкретних виробничих умов національних підприємств країни-реалізації проєкту;
- зміцнення зв'язків між університетами та промисловістю і бізнесом;
- забезпечення компанії-учасниці проєкту готовими фахівцями, що знають специфіку роботи на конкретній виробничій базі підприємства.

5. Освітній проєкт типу «мобільність вчених» має за мету побудову співпраці в освітньо-науковій сфері між та ВНЗ / Компанією-партнером в ході реалізації спільних наукових проєктів вченим із ВНЗ на базі іноземної компанії.

Проєкт реалізується у рамках договору про співпрацю між університетом та ВНЗ / компанією-партнером - учасником проєкту та орієнтований на з'єднання освітнього та науково-дослідного потенціалу ВНЗ і компаній-учасників проєкту для розвитку співпраці та вирішення відповідних наукових і виробничих завдань у форматі мобільності вчених [14]. Зауважимо, що проєктні роботи можуть включати:

- науково-дослідницьку та технічну діяльність на договірних підставах;
- читання лекцій та проведення практичних занять на базі ВНЗ / компанії-партнера;
- підготовку та видання навчальних і методичних посібників;
- розробку та впровадження дистанційних освітніх технологій;
- консультаційний супровід поточної діяльності;
- наукове консультування дослідних проєктів ВНЗ;
- партнерство в науково-дослідних публікаціях;
- участь вчених у вирішенні разових виробничих завдань, що виникають в процесі функціонування компанії;
- рішення складних технічних завдань у рамках оптимізації процесів виробництва компанії.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо основні моменти:

1. Аналіз запропонованої фахівцями Світового банку та Організації з економічного співробітництва та розвитку класифікації основні типів та форм транскордонного постачання освітніх послуг та їх адаптація до українських реалій вказує на те, що найбільш доступними для експорту українськими вищими навчальними закладами є саме спільні програми.

2. З метою спрощення використання описаного інструментарію наводиться власне визначення терміну «спільний освітній проєкт» та проводиться групування всіх видів освітніх проєктів у «портфель спільних освітніх проєктів» – як єдиного уніфікованого інструментарію здійснення експорту освітніх послуг українськими вищими навчальними закладами.

3. Науковою новизною даного дослідження є визначення особливостей формування «портфелю спільних освітніх проєктів університету» на підставі існуючого міжнародного досвіду та пропозиції щодо використання адаптаційних механізмів для впровадження в поточну діяльність українських університетів.

4. Подальші дослідження будуть стосуватись детального вивчення окремих спільних освітніх проєктів, які включені до запропонованого в статті « портфелю спільних освітніх проєктів» університету.

Література.

- [1]. Підсумки роботи Харківського національного університету радіоелектроніки за 2015/2016 навчальний рік і задачі університету на 2016/2017 навчальний рік [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://nure.ua/wp-content/uploads/%D0%B7%D0%B2%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_2015_2016.pdf.
- [2]. Модель механізму реалізації регіональної політики розвитку ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах глобалізації / Л.К. Семів, А.Р. Шендер // Регіональна економіка. — 2013. — № 2(68). — С. 25-33.
- [3]. Технологічне передбачення економіки України на середньостроковому (до 2020 р.) і довгостроковому (до 2030 р.) часових горизонтах (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 4 листопада 2015 р.) / М.З. Згуровський // Вісник Національної академії наук України. — 2016. — № 1. — С. 57-68.
- [4]. OECD; World Bank. 2007. Cross-border Tertiary Education : A Way towards Capacity Development. Paris: OECD. © World Bank. [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6865>.
- [5]. GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf.
- [6]. OECD; World Bank. 2007. Cross-border Tertiary Education : A Way towards Capacity Development. Paris: OECD. © World Bank. [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6865>.
- [7]. Joint_programme_terminology [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ecahe.eu/w/index.php/Joint_programme_terminology_3/7.
- [8]. Guidebook of Project & Program Management for Enterprise Innovation Summary Translation November 2001 Revision 1. August 2002 Project Management Professionals Certification Center (PMCC) p.19
- [9]. Shysholin, A. (2016), “PRE-UNIVERSITY DEPARTMENT AS A FORM OF CROSS-BORDER EXPORT OF EDUCATIONAL SERVICES FOR UKRAINIAN UNIVERSITIES”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11 (2016), pp.89-92
- [10]. Доповідь ректора НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського” академіка НАН України М.З. Згуровського на сесії науково-педагогічних працівників 30 серпня 2016 року [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://kpi.ua/report-2016>.
- [11]. Overview of Sino-foreign cooperative education in Jiangsu [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://english.jsjyt.gov.cn/2015-12/15/c_47364.htm.
- [12]. Dual-degree Collaboration [Електронний ресурс] // 2017 – Режим доступу до ресурсу: http://www.zjnu.edu.cn/eng/list/?19_1.html.
- [13]. Мережева Академія Cisco [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://cisco.netacad.kiev.ua/index.php?id=1>.
- [14]. В пошуках нових можливостей [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://forea.kpi.ua/v-poshukah-novih-mozhlivostey/>.

References.

1. The official site of NURE (2017), “Results of NURE for the 2015/2016 academic year and tasks of the University in the academic year 2016/2017” [Online] available at: http://nure.ua/wp-content/uploads/%D0%B7%D0%B2%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_2015_2016.pdf (Accessed 11 Feb 2017).
2. Semiv, L. and Shender, A. (2013), “Model mechanism for implementing regional policy on the education market in higher education in the context of globalization”, *Regional economy*, vol. 2 (68), pp.25-33.
3. Zgurovsky, M. (2016), “Technological Foresight Ukraine's economy in the medium (up to 2020) and long term (until 2030) time horizons (based on a scientific report on the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine 4 November 2015)”, *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, vol.1, pp. 57-68.
4. OECD; World Bank. 2007. “Cross-border Tertiary Education: A Way towards Capacity Development”, [Online], available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6865> (Accessed 11 Feb 2017).
5. WTO official site (2017), “GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES”, [Online], available at: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf, (Accessed 11 Feb 2017).
6. OECD; World Bank. 2007. “Cross-border Tertiary Education: A Way towards Capacity Development”, [Online], available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6865> (Accessed 11 Feb 2017).
7. Joint_programme_terminology, [Online], available at: http://ecahe.eu/w/index.php/Joint_programme_terminology_3/7, (Accessed 11 Feb 2017).
8. Guidebook of Project & Program Management for Enterprise Innovation Summary Translation November 2001 Revision 1. (2002), Project Management Professionals Certification Center (PMCC).
9. Shysholin, A. (2016), “PRE-UNIVERSITY DEPARTMENT AS A FORM OF CROSS-BORDER EXPORT OF EDUCATIONAL SERVICES FOR UKRAINIAN UNIVERSITIES”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11 (2016), pp.89-92.
10. Igor Sikorsky KPI official site, “Igor Sikorsky KPI rector M.Zgurovsky report on teaching staff session August 30, 2016”, [Online], available at: <http://kpi.ua/report-2016>, (Accessed 11 Feb 2017).
11. Jiangsu university official site, “Overview of Sino-foreign cooperative education in Jiangsu”, [Online], available at: http://english.jsjyt.gov.cn/2015-12/15/c_47364.htm, (Accessed 11 Feb 2017).
12. Zhejiang Normal University official site, “Dual-degree Collaboration”, [Online], available at: http://www.zjnu.edu.cn/eng/list/?19_1.html, (Accessed 11 Feb 2017).
13. Cisco Netacademy official site, [Online], available at: <http://cisco.netacad.kiev.ua/index.php?id=1>, (Accessed 11 Feb 2017).
14. Igor Sikorsky KPI Foreign economic activity office official site, “Searching new opportunities”, [Online], available at: <http://forea.kpi.ua/v-poshukah-novih-mozhlivostey/>, (Accessed 11 Feb 2017).

Стаття надійшла до редакції 14.02.2017 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir.net 2904 1479

(<http://www.bigmir.net/>)

Вропу.

ТОВ "ДКС Центр"